fonètica, mall. *fufar* 'pendre enganyosament' (*li han fufat s'allota*); i men. i eiv. *fufa* 'genitals femenins'.

Fófol, V. *fofo* *Fogada*, *fogaina*, *fagainar*, *fogainer*, *fogal*, *fogalleig*, *fogallejar*, *fogany*, *foganya*, *fogar*, *fogardal*, *fogardina*, *fogaret*, *fogassa*, *fogassar*, *fogasser*, *fogasset(a)*, *fogassó*, *fogata*, *fogatada*, *fogatejar*, *fogater*, *fogatera*, *fogatèria*, *fogatge*, *fogatina*, *fogatjar*, V. *foc* *Fogina*, *fogir*, V. *fugir* *Fogó*, *fogona*, *fogonada*, *-adura*, *fogonaire*, *fogonejar*, *fogoner*, *fogonera*, *fogoneu*, *fogonista*, V. *foc* *Fogony*, V. *fagony* (*FAVOR*) *Fogor*, *fogós*, *fogositat*, *fogots*, *fogueig*, *foguejament*, *foguejant*, *foguejar*, *foguejat*, *foguer*, *foguera*, V. *foc* *Foguera*, V. *falguera* *Foguerada*, *fogueral*, *foguerenc*, *foguerer*, *foguerí*, *foguerill*, *fogueró*, *foguerós*, *foguet*, *foguetaire*, *foguetejar*, *foguista*, V. *foc* *Foia*, *foio*, *fòvia*, *foveolat*, V. *bòfia*

FOIE-GRAS, que solem pronunciar *fuagrás* o bé *fuagrá*, nom francès que significa 'fetge (*foie*)', 'gras'. Per a *foie* veg. l'article *FETGE*. □ *1.ª doc.*: de record meu, ja s'usava molt el *foie gras* a casa nostra, en excursions muntanyenques, c. 1920 i 1921, sobretot en els Pirineus. A ciutat degué ser tant o més antic.

Foiga, V. *fòlliga* i *fotja* *Foïna*, V. *fagina* *Foio*, *Foios*, V. *bòfia*

FOIRA, 'diarrea del bestiar', del ll. FŌRIA. □ *1.ª doc.*: 1934.

En què vaig recollir *fóira* 'l'excrement clar que fan els bous quan tenen diarrea', a Estaon de Cardós (*BDC* XXIII, 1935, 291). *AlcM* afegeix que també s'usa a Molló i a l'Empordà. És el mateix que el fr. *foire*, oc. *foira*, general aquest últim a tot el país d'Oc, menys Gascunya, segons Wartburg (*FEW*); no obstant, a la Vall d'Aran hi ha també *sweirá-se* 'tenir diarrea el bestiar' = oc. ant. *esfoirar-se*; ara bé, més tard també he sentit aquest verb a l'Alt Empordà, a la muntanya de Llançà, on em conten els pastors que a «la cabra que *s əsfóira* li posem escorça de tintorell», «diem: En Tal té una cabra *əsfuiráda*». En català és, doncs, un mot estrictament pirinenc. La quantitat *fŏria* que posen diversos diccs. llatins (i implícitament Walde-H.) no té base filològica puix que el mot llatí solament apareix en prosa, com a *foria*, *-iae*, 'diarrea dels porcs' en Varró, *foria*, *-orum*, n. pl., 'excrements' en Nònius, i solament es basa en una etimologia, que Ernout-M. declara «étymologie populaire»: tant el fr. *foire* com el nostre *fóira* postulen FŌRIA, com ja veu M-Lübke (*REW*, 3438), i Ernout-M. accepta el veredicte romanístic.

DERIV.: *Esfoirar-se*, emp. i Olot (*AlcM*), aplicat també a la gent. *Una ovella esfoiregada*, ross. (1909).

Foire 'beina' (*VidesR*), V. *FOLRAR*

FOIXA, 'espècie de fitora', mot pallarès, relacionat amb el ll. FŪSCĬNA, probablement manllevat d'un gascó antic *fóšea*, contret avui en aranès com a *fúša*. □ *1.ª doc.*: 1936.

Krüger (*VKR* IX, 1936, p. 90) recollí *fóiša* a Alós d'Isil i a Isil (alta vall d'Àneu) per a una fitora de pescar peix de riu; Pol, a Esterri Àneu, «*foixa*: especie de tridente utilizado para pescar truchas en la época de la ova» (p. 18). És dubtós (no, però, inconcebible) *foxa* com a nom d'una peça d'argent en la guarnició de l'espasa: «foren pes[s]ades les gornitions d'argent de les dites spa[s]ses --- eren les pesses qui·s seguei-xen --- dos brocals, dues *foxes* e dues gaspes ---», doc. de Bna., a. 1485 (*Homen. a Rubió i Lluch*, 1935, II, 556). En canvi no hi ha escrúpol fonètic, i menys semàntic, en l'etimologia indicada del nom del trident, car FŪSCĬNA és el nom ben conegut de la fitora o trident en llatí (mot afí al ll. FURCA 'forca', però ja clàssic en llatí), del qual provingueren el fr. ant. *foisne*, fr. mod. *fouène*, gc. *houche*, *houchine*, prov. *fouissino*, etc., *FEW* III, 912-3 (no·m'és conegut un catala *foena* que el *FEW* cita com a manlleu del fr. *fouène*). Segons la fonètica gascona, FUSCĬNA, passant per *fóisse(n)a*, havia de donar en gascó aranès, de primer *fóšea*, després contret en *foixa*; i essent el cat. *foixa* un mot limitat a l'alta vall d'Àneu, no és estrany que el manllevessin de la vall d'Aran, on les truites abunden encara més que a la veïna vall d'Àneu. El que no pot ser és que sigui manlleu del fr. *fourche*, que ja no significa cosa gaire semblant, ni hauria pogut donar una forma sense *-r-* i amb *ó*.

Foixarda, V. *fusillada*

Fola i *folar* deuen ser tecnicismes manllevats del fr. *fouler* 'esclafar'.

FÒLADE, pres del gr. φωλάς, -άδος, 'espècie de mollusc', derivat de φωλεύω 'jo habito en les escletxes', φωλεός 'cau submarí'. □ *1.ª doc.*: *DFa*.

FOLC, ant., 'ramat', del germ. FULK 'tropa, batalló de guerrers': no és ben segur de quina branca es va pendre del germànic, aquest mot comú amb oc. ant. i fr. ant. *folc* i alguns parlars dels Alps italians; però el fet que sigui estrany a les altres llengües germàniques, i més descabdellat en francès antic que enlloc, indueix a creure que ens vingué del germànic occidental, probablement del fràncic. □ *1.ª doc.*: S. XIII, *CostTort.*, *VidesR*.

En aquest text no manca algun cas on el mot té un sentit més ample que el pastoral: «De Sent Gregori --- Gregori en nostra lenga vol aytant dir co 'vellant', per so cor él vetlà --- a Déu e al seu *folc*, so és al seu pòbol --- a Déu per vera contemplacion, e al *folc*, so és al pòbol, per contínua predicació», f° 71v2. Però altrament és pertot 'ramat', almenys en l'extensió eclesiàstica: «sels qui s'acosten en l'autar --- deven vetlar diligentment sobre lur *folc*», traduint ll. «solliciti vigilare super *gregem* suam», f° 270r1; «oferí a Déu ofersó --- Abel, de les bèsties del *folc*», f° 62r2; «són dosses pastors del *fóc* de Déu», f° 237r2 (n. 3) = «dulces pastores dominici gregis». «Si algú lexa, en